

Vaala Järvikylä ja Nuojuu

Suunnitelma-alueen arkeologinen inventointi 2025

Taneli Leinonen & Arttu Tokoi
Maanala Oy

Sisällys

1. Tausta ja tutkimustehtävä.....	5
2. Menetelmät.....	5
3. Yleiset havainnot	7
3.1. Topografia.....	7
3.2. Historiallinen kartta-aineisto	7
3.3. Paikannimistö	7
4. Inventointikohteet	9
4.1. Aiemmin rekisteröidyt arkeologiset kohteet	9
1. Syrjälä.....	9
2. Syrjävaara 2.....	11
4.2. Aiemmin rekisteröimättömät arkeologiset kohteet	13
3. Pitkäaro 1	13
4. Pitkäaro 2	15
5. Vittasuo	17
6. Syrjälä 2.....	18
5. Yhteenveto tutkimuksen tuloksista	20
6. Lähteet	20

Tutkimuksen perustiedot

Kohde: Vaalan Nuojuan ja Järvikylän välissä oleva suunnitelma-alue.

Tutkimuksen tyyppi: arkeologinen inventointi.

Tavoite: Tarkastaa alueelta tunnetut muinaisjäännökset ja selvittää, onko alueella aiemmin tuntemattomia arkeologisia kohteita.

Kenttätyöaika: 4–6.11.2025

Tutkija: HuK Taneli Leinonen, Maanala Oy

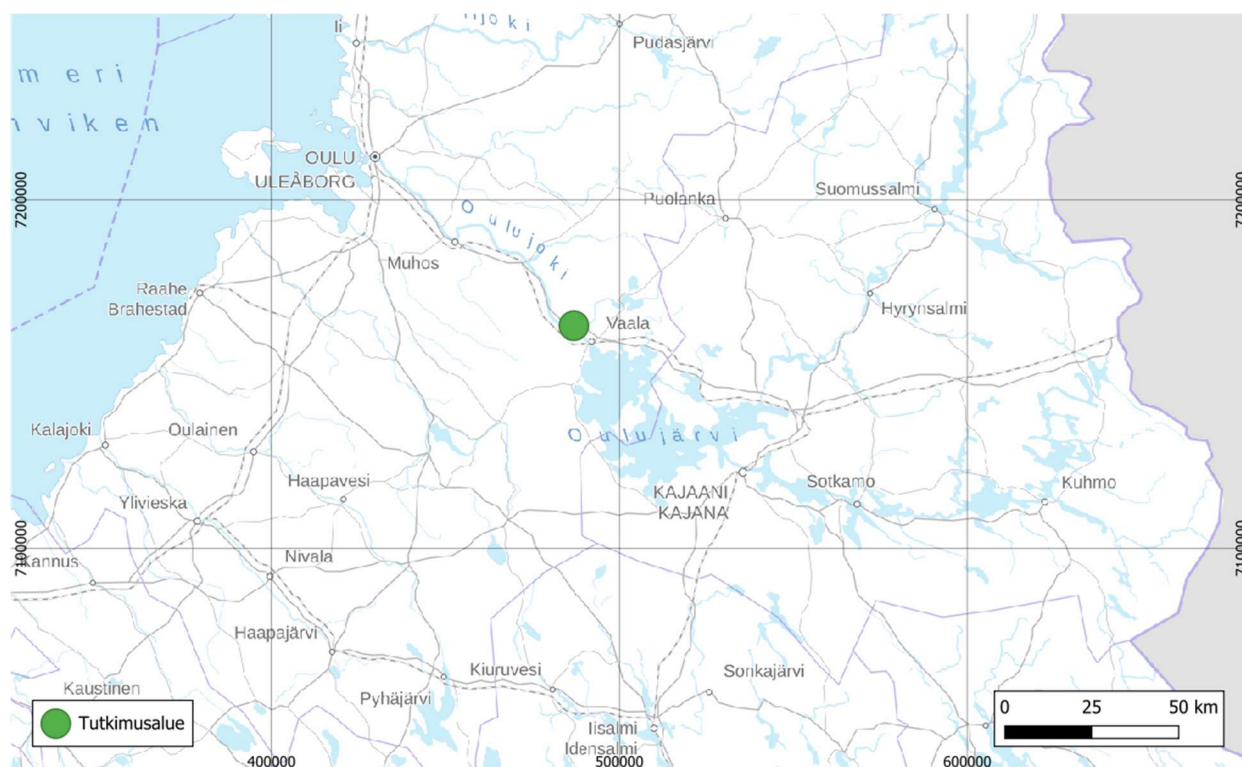
Tilaaaja: Afry Finland Oy

Tutkimusalueita koskevat aiemmat arkeologiset tutkimukset: Esa Suominen 1990 ja 2010 tarkastukset (Syrjälä), Ikäheimo & Kotkajärvi 2023 etätarkastus (Syrjävaara 2).

Alkuperäinen arkistoaineisto digitaalisine valokuvineen: Maanala Oy. Raporttikopiot pdf-muodossa: Museoviraston arkisto, alueellinen vastuumuseo ja työn tilaaja.

Talletetut esinelöydöt: KM50314 ja KM50315.

Tulos: Muinaisjäännösrekisteriin oli kirjattu tutkimusalueilta yksi kiinteä muinaisjäännöskohde ja yksi LIDAR-havaintokohde. Inventoinnissa löydettiin neljä uutta kiinteää muinaisjäännöstä ja havaintokohde määritettiin kiinteäksi muinaisjäännökseksi.

Kuva 1. Tutkimusalueen sijainti. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Raportin karttakoordinaatit on ilmoitettu ETRS-TM35FIN-järjestelmässä (korkeus N2000).

Kansikuva: Vittasuon reunalta tavattu hirvieläinten vaurioittama mänty. Kuva: Taneli Leinonen.

Taulukko 1. Kohdeluettelo:

No	Kohdenimi	Laji	Tyyppi	Rekisterissä	N	E
1	Syrjälä	kiinteä muinaisjäännös	pyyntikuopat	1000002528	7164008	489078
2	Syrjävaara 2	kiinteä muinaisjäännös	tervahaudat	1000065306	7164899	486560
3	Pitkäaro 1	kiinteä muinaisjäännös	asuinpaikat, kivikausi	uusi kohde	7165052	487287
4	Pitkäaro 2	kiinteä muinaisjäännös	asuinpaikat, kivikausi	uusi kohde	7164895	487560
5	Vittasuo	kiinteä muinaisjäännös	hiilimiilut	uusi kohde	7164021	486836
6	Syrjälä 2	kiinteä muinaisjäännös	kuopat	uusi kohde	7164210	489241

1. Tausta ja tutkimustehtävä

Inventointi koskee Vaalan luoteispuolella sijaitsevaa hankealuetta. Suunnitelma-alue on Oulujoen pohjoispuolella Ouluntien (valtatie 22) molemmin puolin. Se rajoittuu lounaispäässä Nuojuan vesivoimalan läheiseen sähkökenttään ja Jylhämäntiehen, idässä lähelle Petäjäkoskentieä Järvikylässä, etelässä Lamminahon talon pohjoispuolisiin suoalueisiin ja pohjoisessa Syrjävaaraan ja Rasinsuohon. Suunnitelma-alueen pinta-ala on noin 470 hehtaaria.

Afry Finland Oy tilasi inventoinnin Maanala Oy:ltä 4.11.2025. Maastotyöt teki HuK Taneli Leinonen 4–6.11.2025.

Tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastaa jo muinaisjäännösrekisterissä olevat kohteet ja etsiä uusia arkeologisia kohteita. Aiemmin tunnettuja muinaisjäännösrekisterin kohteita oli tutkimusalueella kaksi, joista toinen (kiinteä muinaisjäännös Syrjä 1000002528) on kuoppajäännöskohde ja toinen (havaintokohde Syrjävaara 2 1000065306) on tervahauta. Inventoinnissa havaittiin neljä uutta ennestään tuntematonta arkeologista kohdetta; kaksi kivikautista asuinpaikkaa (Pitkäaro 1 ja 2), kuoppajäännöskohde (Syrjä 2) ja hiilimiilu (Vittasuo). Kaikkia kohteita esitetään rekisteröitäväksi kiinteinä muinaisjäännöksinä.

2. Menetelmät

Valmistelemina töinä tutkittiin alueelta saatavissa oleva historiallinen kartta-aineisto. Paikannimistöä käytiin läpi Nimiarkiston ja Nimi-sampo-palvelun avulla sekä pitäjänkartastoa hyödyntäen.

Maanmittauslaitoksen 5 p-laserkeilausaineistoon (tuotantoalue: Vaala 2022) pohjautuvasta LIDAR-aineistosta etsittiin anomaliaita kuten tervahautoja ja kuoppajäännöksiä.

Maastossa tarkastettiin maastonkohdat, joista arkeologisten kohteiden löytyminen katsottiin mahdolliseksi. Suunnitelma-alueella tarkastettiin kuivempia ja topografialtaan potentiaalisia

paikkoja tarkemmin. Alueella oli melko runsaasti suo- ja rämemaastoa, joiden tarkastaminen jätettiin vähemmälle. LIDAR-aineistosta tehdyt havainnot tarkastettiin maastossa (kuva 3).

Tutkimusalue on korkeudeltaan välillä 110–125 metriä mpy. Mahdolliset mereen liittyvät muinaisrannat ajoittuvat mesoliittiseen kivi-kauteen (noin 7250–7750 eaa.).

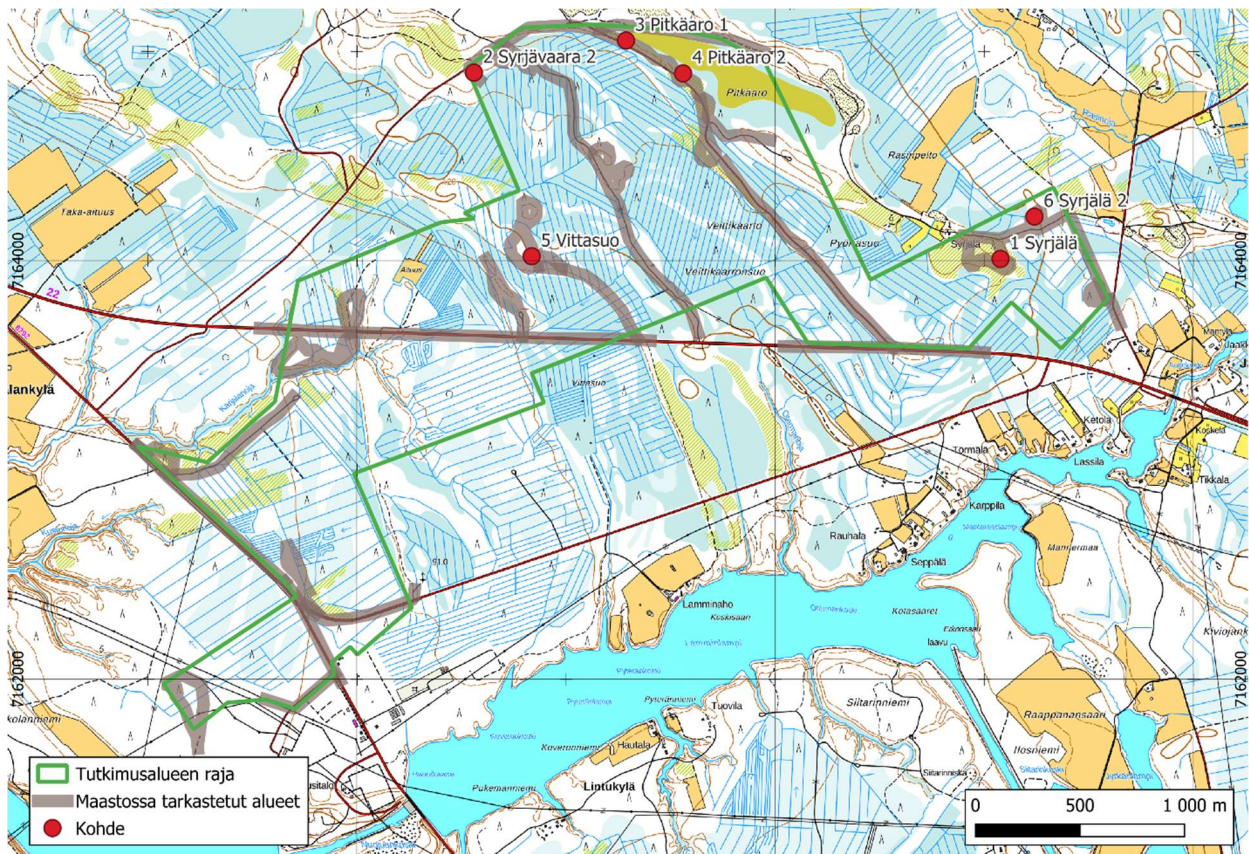
Maastotöissä noudatettiin vakiintuneita arkeologisen inventoinnin menetelmiä. Maastoa tarkasteltiin pintapuolisesti pintapoimimalla hakkuuaukkoja ja äestysuria, ja sopiville paikoille tehtiin koepistoja tai kairauksia. Havainnot dokumentoitiin valokuvin, sanallisesti ja satelliittipaikantimella.

Kohteiden koordinaattitiedot on ensisijaisesti kirjattu laserkeilausaineiston perusteella. Raportin kivikautiset asuinpaikat on rajattu löytöjen levinnän perusteella. Kohteet on järjestetty tunnetut muinaisjäännökset ensin. Karttojen piirron ja historiallisten karttojen asemoinnin on tehnyt Taneli Leinonen.

Havainto-olosuhteet inventoinnin aikaan olivat hyvät.

Kuva 2. Kohteen Pitkäaro 2 löytöjä. Kuva: Taneli Leinonen.

Kuva 3. Suunnitelma-alue vihreällä, maastossa tarkastetut alueet harmaalla ja kohteet punaisella. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 4. Hakkuuta Nuojualla, Jylhämäntien varressa, suunnitelma-alueen länsikulmassa. Etelästä. Kuva: Taneli Leinonen.

3. Yleiset havainnot

3.1. Topografia

Hankealueen maasto on pääosin ojitettua suo-
maastoa. Soilla kulkee harvakseltaan hiekkai-
sia, kaakko-luodesuuntaisia matalia harjan-
teita. Välillä rantavalleissa on myös kivikkoisia
kohtia ja soilla kivisiä saarekkeita. Nuojuan
puoleiset suoalueet ovat pitkälti kivettämiä ja
hiekkapohjaisia. Syrjävaaran alueella maaperä
on enimmäkseen sora-moreenia, mutta siellä
on myös täysin kivettämiä hiekkajaksoja.
Puusto on mäntyvaltaista, mutta märillä pai-
koilla kasvaa myös lehtipuita. Alueen länsi-
osassa on myös syvälle hiekkaan uurtuneita ra-
viinilaaksoja, jotka laskevat ensin Karja-
lanojaan ja siitä edelleen Oulujokeen. Raviinien
reunoilla kasvaa paikoitellen runsaasti kuusta.
Alue on maastonmuodoiltaan melko tasaista
(kuva 5). GTK:n Maankamara-palvelusta voi
havaita, että alue on kartalla enimmäkseen sel-
vittämätöntä, karkealajikkeista maalajia.

Suunnitelma-alueella ei ole järviä tai lampia.
Länsiosassa on Karjalanoja ja siihen sekä

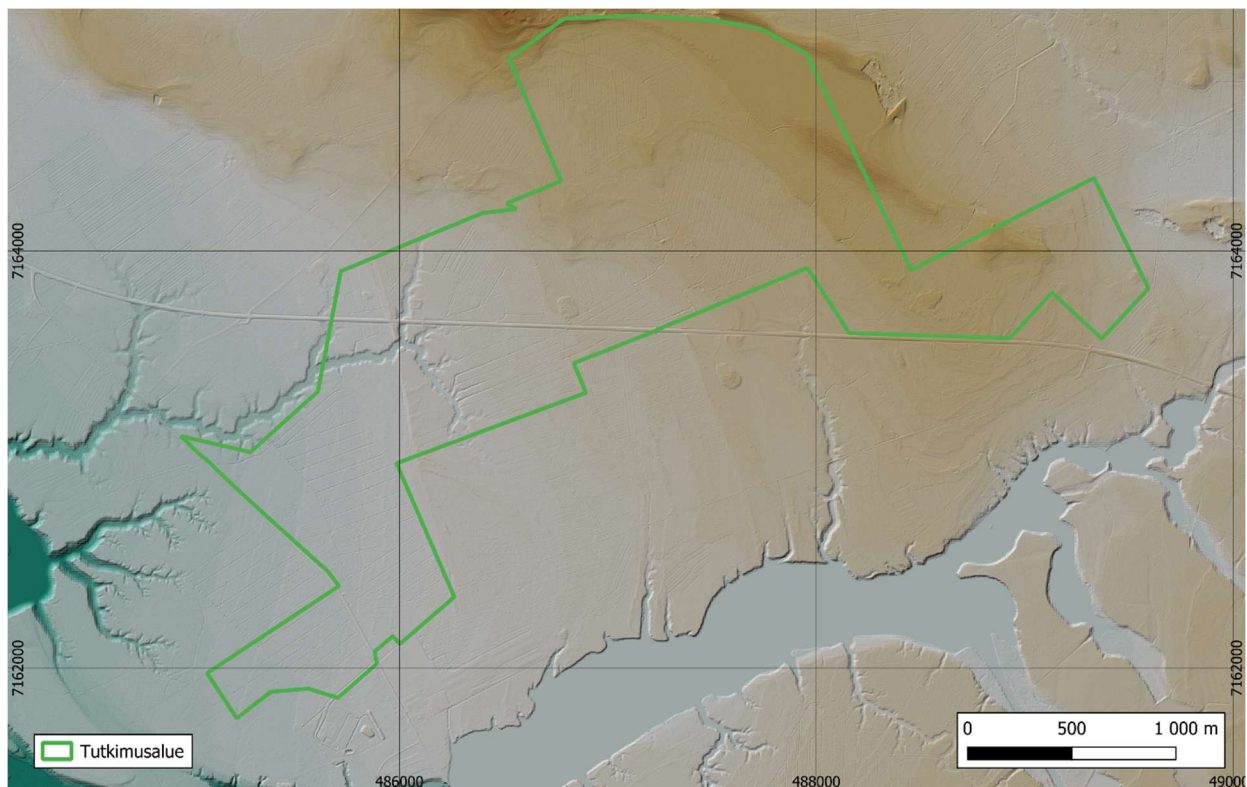
etelästä että pohjoisesta laskevat, kartalla ni-
meämättömät purot. Otermanojan voi katsoa
lähtevän Veittikaarronsuolta alueen etelä-
osasta. Purot laskevat Oulujokeen.

3.2. Historiallinen kartta-aineisto

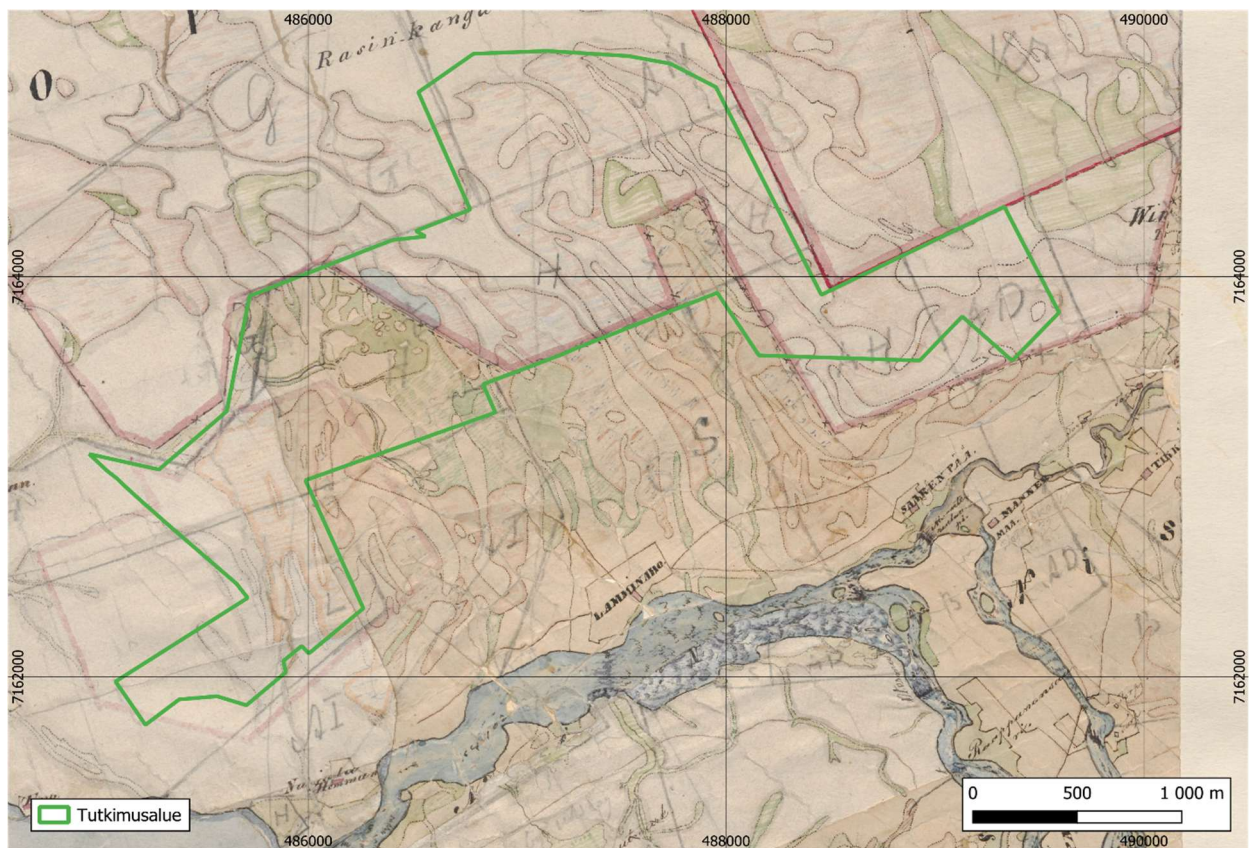
Varhaisin aluetta koskeva kartta on pitäjän-
kartta vuodelta 1850 (kuva 6). Isojakokartta on
piirretty vuosien 1852 ja 1856 välillä (kuva 7;
Wåhlberg 1852–56). Kartoilla ei näy merkittä-
vää maankäyttöä. Osa alueista on merkitty iso-
jakokartalle jälkeenpäin kruunun lisäalueina.
Peruskartalla 1951 ei näy tutkimusalueella mi-
tään erityistä. Alueen vanhoissa ilmakuvissa ei
vaikuta olevan kiinnostavia kohteita. Ilmaku-
vista voi kuitenkin todeta, että alueen suot
ovat olleet ennen ojitusta hyvin märkiä.

3.3. Paikannimistö

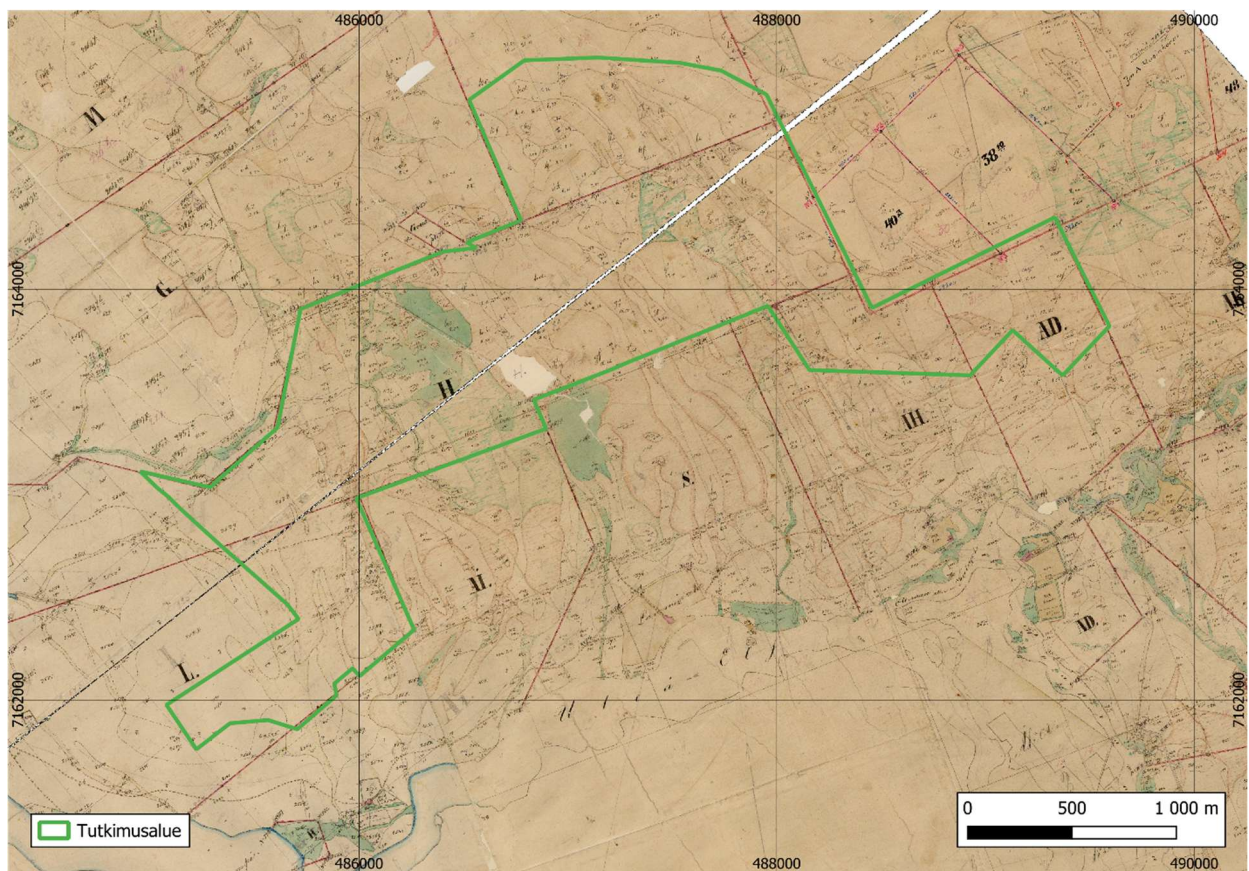
Nimiarkistosta ei löydetty hankealuetta koske-
vaa arkeologisesti kiinnostavaa nimistöä. Ni-
mistökeräyksiä on alueella suoritettu melko
suppeasti. Keräykset on tehty 1947 (Kemilä) ja
1993 (Virkkunen).

Kuva 5. Tutkimusalueesta luotu korkeusmalli. Korkeustasot metrin välein (85–140 m mpy.). Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 6. Tutkimusalue pitäjänkartalla 1850.

Kuva 7. Tutkimusalue isojakokartalla (Wahlberg 1852–56).

4. Inventointikohteet

4.1. Aiemmin rekisteröidyt arkeologiset kohteet

1. Syrjälä

Kiinteä muinaisjäännös, muinaisjäännösrekisterin kohde 1000002528 – ehdotetaan rajausta sekä kohteen ja alakohteiden pisteiden tarkentamista

Tyyppi: maarakenteet, kuopat

Ajoitus: ajoittamaton

Koordinaatit: N 7164008 E 489078

Alakohteet (muinaisjäännösrekisterissä):

Kuoppa 1 N 7164003 E 489089

Kuoppa 3 N 7164017 E 489014

Korkeus: 125 m mpy

Löydöt: –

Aiemmat tutkimukset: Suominen 1990 ja 2010

Kohde sijaitsee Järvikylässä, Syrjälän talosta noin 0,2 km itäkaakkoon, mäntyä kasvavan hiekkaharjanteen itäpäässä. Ensimmäinen kuoppa on noin 20 m päässä jyrkähkösti suolle laskevan rinteän reunasta. Kyseessä on läpimitaltaan noin 2,5 m ja syvyydeltään 20 cm oleva kuoppa. Tästä noin 10 m luoteeseen on yhtä matala ja halkaisijaltaan 3 m kuoppa. Paikalla kerrotaan olleen kolmaskin kuoppa, joka olisi hävinnyt metsätöiden yhteydessä 1960-luvulla. Kuoppia on paikkakunnalla nimitetty "lapinkuopiksi".

Syrjälän talosta kuoppien luokse tulevan polun vieressä, kuopista noin 50 m talolle päin, on läpimitaltaan 2 m oleva matala epämääräinen kuoppa (kuoppa 3), johon ei kuulemma liity lapinkuoppaperinnettä. Syrjälän talon luona kerrotaan olleen vielä läpimitaltaan parimetrinen matala lapinkuoppa, joka olisi tuhoutunut vesijohtotöissä 1970-luvulla.

Inventointi 2025: Kohteen kolme kuoppaa paikallistettiin. Kohteella kasvaa melko tiheää

mäntytaimikkoa. Metsänpohja on kevyesti äestetty, mutta kuopat lienevät olleet merkitty, koska äestykset eivät osu niihin. Äestysurat ovat jo kasvaneet umpeen, eikä alueelta tehty löytöjä. Maaperä on hiekkaa ja aluskasvillisuus enimmäkseen jäkälää ja matalaa varpua.

Pääkohde (muinaisjäännösrekisterissä kuoppa 2): Laakea kuoppa erottuu melko selkeästi matalasta aluskasvillisuudesta. Kuoppa on ehjä lukuun ottamatta melko tuoretta ketunpesää sen pohjoisreunassa.

Alakohde 1 (muinaisjäännösrekisterissä kuoppa 1): Alakohde sijaitsee noin 12 m kaakkoon (ei luoteeseen, kuten aiemmassa kohdekuvauksessa) pääkohteen kuopalta. Se on muodoltaan hyvin samanlainen, kuin pääkohteen kuoppa ja erottuu jäkäläkankaasta kohtalaisen hyvin. Tarkastettaessa kuoppa oli ehjä.

Alakohde 2 (muinaisjäännösrekisterissä kuoppa 3): Kuoppa sijaitsee pääkohteelta 65 m länteen, kohti Syrjälää. Kuoppa erottuu maastossa kohtalaisesti, koska sen kohdalla kasvaa vain jäkälää. Kuoppa oli tarkastuksessa ehjä.

Kohteiden koordinaatit on tarkennettu LIDAR-aineistosta.

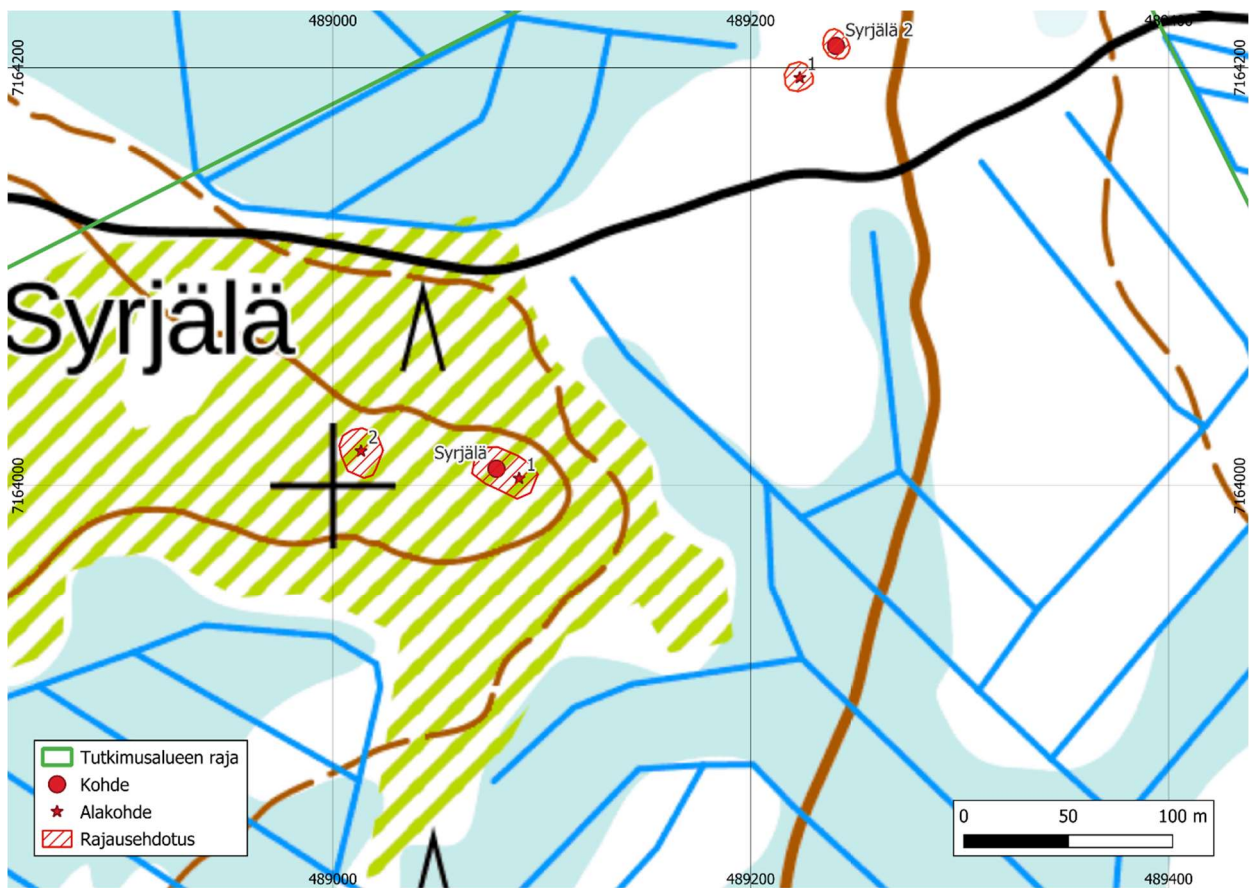
Kuva 8. Syrjälän alakohde (kuoppa 1). Idästä. Kuva: Taneli Leinonen.

Kuva 9. Syrjälän pääkohde (kuoppa 2). Etelästä.
Kuva: Taneli Leinonen.

Kuva 10. Syrjälän alakohde (kuoppa3). Idästä.
Kuva: Taneli Leinonen.

Kuva 11. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

2. Syrjävaara 2

Kiinteä muinaisjäännös (havaintokohde), muinaisjäännösrekisterin kohde 1000065306 – ehdotetaan uutta rajausta

Tyyppi: työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat

Ajoitus: historiallinen

Koordinaatit: N 7164899 E 486570

Korkeus: 125 m mpy

Löydöt: –

Aiemmat tutkimukset: Ikäheimo etätarkastus 2023

Kohde sijaitsee Syrjävaaran eteläreunalla suon laidassa noin 30 m Syrjävaarantien

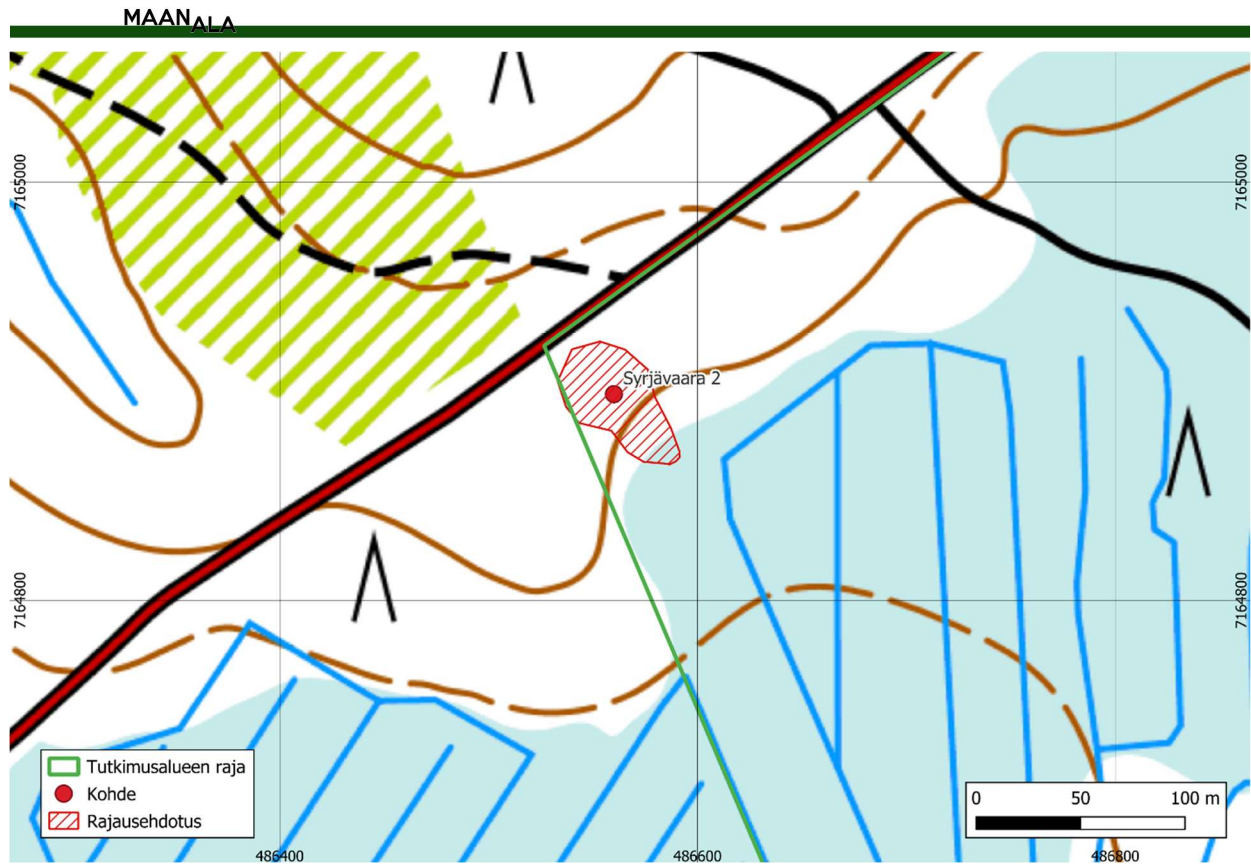
eteläpuolella. Paikalla kasvaa hyvin tiheää sekametsäryteikköä. Maaperä on kivistä hiekkaa. Kohteen vierestä, sen länsi- ja eteläpuolelta, kulkee vanha syvään uurtunut metsäkoneen ura.

Paikalla on suurikokoinen tervahauta, joka on halkaisijaltaan noin 22 m. Vallit ovat noin 50–70 cm korkeat ja 3 m leveät. Tervahaudan syvyys on noin metrin. Halssi on kaakkoon. Se on noin 2 m leveä, 7 m pitkä ja jatkuu edelleen kaakkoon kaivettuna ojana.

Kohdetta ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä. Kohteen rajausta ehdotetaan muutettavaksi siten, että kohteelle jää noin 10 m suoja-alue ympärille.

Kuva 12. Syrjävaara 2 tervahauta. Lännestä. Kuva: Taneli Leinonen.

Kuva 13. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

4.2. Aiemmin rekisteröimättömät arkeologiset kohteet

3. Pitkäaro 1

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä.

Tyyppi: asuinpaikat

Ajoitus: kivikausi

Koordinaatit: N 7165052 E 487287 (löytöalueen keskipiste)

Korkeus: 122,5 m mpy

Löydöt: KM50314, kvartsi-iskoksia 6 kpl

Kohde sijaitsee noin 3,8 km pohjoiskoilliseen Nuojuan voimalaitokselta. Paikka on Pitkäaron luoteispään tuntumassa Syrjävaarantien ja Pitkäaron välisellä kannaksella. Maaperä on miltei kivetöntä hienoa hiekkaa. Paikalla on vastikään hakattu metsää ja metsänpohja on äestetty kevyesti. Syrjävaarantien pohjoispuolella on muinaisrantavalli, jonka tuntumasta löydöt ovat. Valli on melko tasainen, matala hiekkakaarto, jossa on siellä täällä pieniä kumpumaisia kohoumia. Suon reunalla maasto on tasaista ja paikoin kosteaa. Korkeuseroa suon reunan ja löytöalueen välillä on alle metri.

Paikalta löytyi kivikautinen asuinpaikka, jossa äestysurissa havaittiin kvartsi-iskoksia ja palaneita kiviä. Havaintoja tehtiin noin 70 m matkalta kaakko-luodesuuntaisesti pitkin muinaisrantavallia. Paikalta otettiin talteen kuusi kvartsi-iskosta (KM50314). Äestysurissa havaittiin siellä täällä myös hiiliä, mutta ne voivat olla peräsin metsäpalosta. Iskokset olivat alueella kooltaan pieniä ja melko harvassa. Niitä tosin tavattiin usean iskoksen ryppäissä

kahdessa kohdassa, noin 10–20 m päässä ehdotetusta muinaisjäännöspisteestä.

Paikan merenrantavaihe ajoittuu mesoliittiselle ajalle (noin 7500 eaa.). On toisaalta mahdollista, että kohde olisi sisävesisidonnainen. Pitkäaro saattaa olla umpeen soistunut järvi. Tällöin ajoitus voi olla myös myöhäisempi. Koska keramiikkaa ei havaittu, kohde on todennäköisemmin mesoliittinen. Aluerajaus perustuu löytöjen levintään. Alue on rajattu pohjoispuolella suon reunaan, mutta myös suokeroksen alla saattaa silti olla säilynyt löytöjä ja kulttuurikerroksia.

Kohteelta noin 300 m kaakkoon löytyi vastaavanlainen asuinpaikka, Pitkäaro 2. Kohdekartta molemmista on tämän kohteen yhteydessä.

Kuva 14. Kvartsi-iskoksia in situ kohteella Pitkäaro 1. Kuva: Taneli Leinonen.

Kuva 15. Pitkäaro 1 asuinpaikka kuvattuna kohti Syrjävaaran soraomonttua. Kaakosta. Kuva: Taneli Leinonen.

4. Pitkäaro 2

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä.

Tyyppi: asuinpaikat

Ajoitus: kivikausi

Koordinaatit: N 7164895 E 487560 (löytöalueen keskipiste)

Korkeus: 122,5 m mpy

Löydöt: KM50315, kvartsi-iskoksia 9 kpl ja palanutta luuta 6 kpl

Kohde sijaitsee noin 3,8 km pohjoiskoilliseen Nuojuan voimalaitokselta. Paikka on Pitkäaron länsirannalla Syrjävaarantien ja Pitkäaron välisellä kannaksella. Edellinen kohde, Pitkäaro 1, on kohteelta noin 300 m luoteeseen. Myös tällä paikalla maaperä on miltei kivetöntä, hienoa hiekkaa, ja se sijaitsee samalla äestetyllä hakkuuaukolla. Hiekkainen rantavalli on paikalla matala ja siinä on matalia kumpuja. Löytöalue on erään näistä kummuista ympärillä.

Paikalta löytyi kivikautinen asuinpaikka, jossa äestysurissa havaittiin kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta. Havaintoja tehtiin noin 50 x 25 m kokoiselta alueelta. Paikalta otettiin talteen yhdeksän kvartsi-iskosta ja kuusi kappaletta palanutta luuta (KM50315). Löytöjä vaikutti olevan määrällisesti enemmän, kuin Pitkäaro 1:llä. Palaneiden luiden keskittymä sijaitsee

noin 15–18 m päässä pohjoiseen ehdotetusta muinaisjäännöspisteestä. Iskoksia havaittiin noin 30 kohdassa. Ne olivat myös kooltaan suurempia kuin Pitkäaro 1:llä.

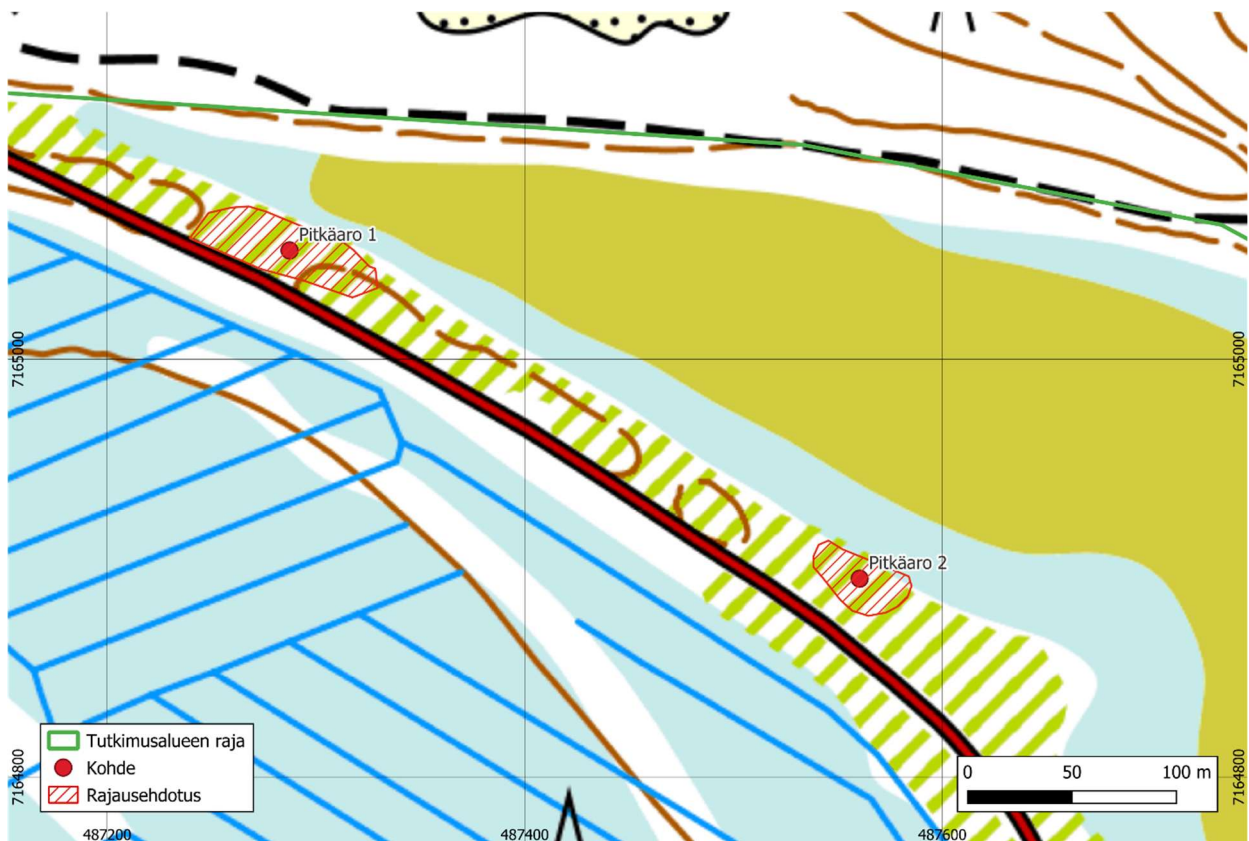
Kohteen ajoitus on epäselvä. Mesoliittisen kivi-kauden merivaihe on paikalla melko varhainen (noin 7500 eaa.). On myös mahdollista, että kohde olisi sisävesisidonnainen. Pitkäaro saattaa olla umpeen soistunut järvi. Tällöin ajoitus voi olla myös myöhäisempi. Koska keramiikkaa ei havaittu, kohde on todennäköisemmin mesoliittinen.

Kuva 16. Palanutta luuta in situ kohteella Pitkäaro 2. Kuva: Taneli Leinonen.

Kuva 17. Pitkäaro 2 asuinpaikalla oleva matala kumpare, jonka ympärillä löydöt ovat. Luoteesta. Kuva: Taneli Leinonen.

Kuva 18. Kohteiden sijainnit ja rajausehdotukset. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

5. Vittasuo

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä.

Tyyppi: työ- ja valmistuspaikat, hiilimiilut

Ajoitus: historiallinen

Koordinaatit: N 7164021 E 486836

Korkeus: 120 m mpy

Löydöt: -

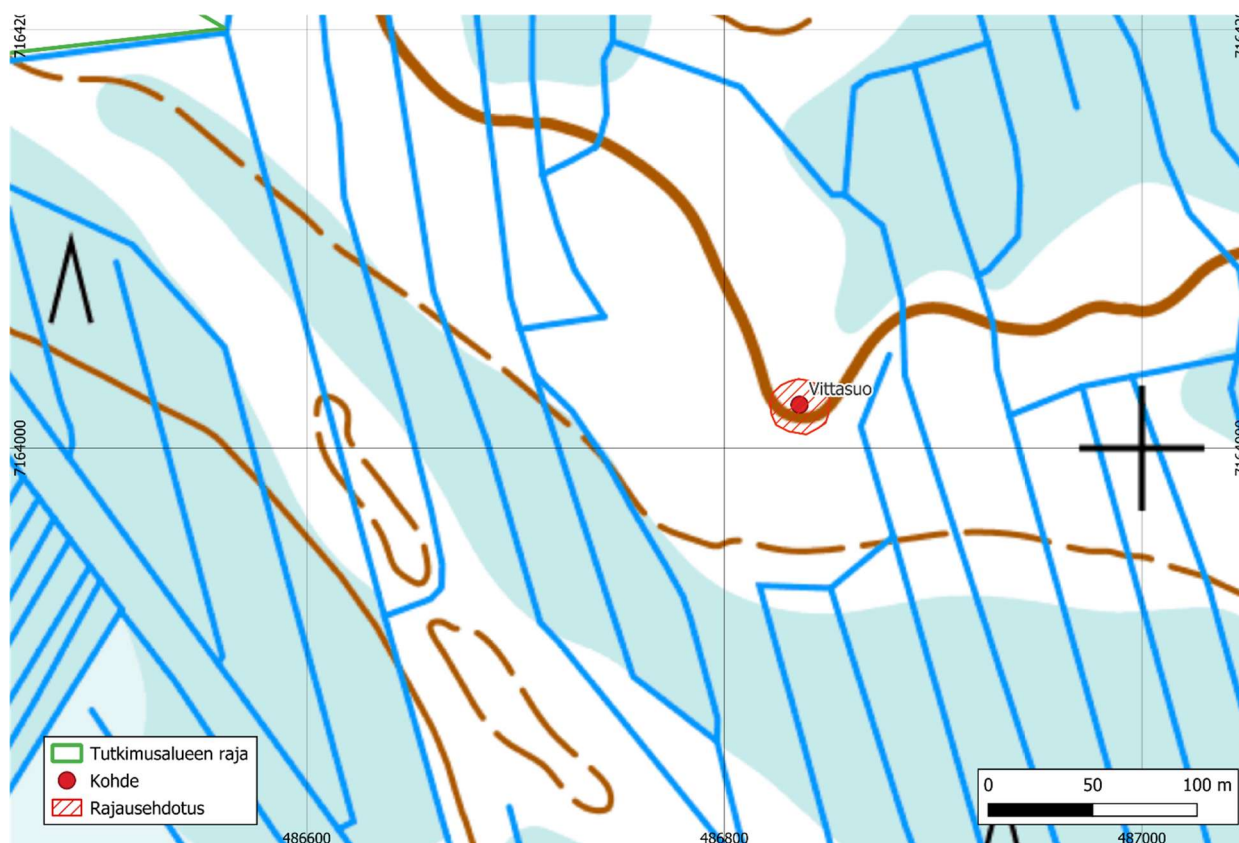
Kohde sijaitsee noin 2,7 km pohjoiskoilliseen Nuojuan voimalaitokselta Vittasuolle pohjoisesta pistävällä hiekkaniemellä. Paikalla on nuorta mäntymetsää. Aluskasvillisuus on matalaa varpua ja jäkälää. Itse kohteella puita on hyvin tiheässä.

Paikalla on vallin ympäröimä laakea painanne, joka on todennäköisesti hiilimiilu. Maaperäkairanäytteessä todettiin hyvin ohut huuhtoutumiskerros ja likaantunutta hiekkaa sen alla. Varsinaisia hiilikerroksia ei ole, ja miilu on ilmeisesti tyhjennetty huolellisesti. Vallien ulkopuolella hiiltä tavattiin heti jäkäläkerroksen

alta ohuelti. Vallit ovat noin 30–40 cm korkeat ja rakenteen keskikohta on noin 40 cm syvä. Koko rakenteen halkaisija on noin 8 m. Metallilmaisimilla löydettiin kohteen vallin lounaispuolelta pokasahan terä. Se jätettiin paikalleen.

Kuva 19. Vittasuon miilu. Etelästä. Kuva: Taneli Leinonen.

Kuva 20. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

6. Syrjälä 2

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä.

Tyyppi: maarakenteet, kuopat

Ajoitus: ajoittamaton

Koordinaatit: N 7164210 E 489241 (pohjoinen kuoppa)

Alakohde (kuoppa 2) N 7164195 E 489224

Korkeus: 120 m mpy

Kohde sijaitsee noin 4 km Nuojuan voimalaitokselta koilliseen ja 400 m Syrjälän talon pihasta itäkoilliseen. Paikalla on melko tasaista hiekkakangasta, jossa kasvaa tiheässä nuorta mäntyä ja aluskasvillisuus on jäkälää ja varpua. Alue on äestetty metsähakkuun yhteydessä. Kohteet sijaitsevat äestysurien väleissä.

Pääkohde: Kuoppa 1 (pohjoisempi kuoppa) on epämääräisen muotoinen ja noin 2 m halkaisijaltaan ja noin 50 cm syvä. Sen pohja on suppilomainen. Kuoppa on vaurioitunut metsän äestyksessä. Kuoppaan tehdyssä koepistossa todettiin paksu, noin 30 cm huuhtoutumiskerros. Koepiston pohja oli hyvin kostea, joten huuhtouman runsaus johtunee osittain kuopassa ajoittain seisovasta vedestä.

Alakohde: Kuoppa 2 on pääkohteesta 24 m lounaaseen. Se on kooltaan noin 2 x 1,5 m ja noin 35 cm syvä. Kuoppaan tehdyssä koepistossa todettiin noin 15 cm paksuinen huuhtoutumiskerros, jossa oli vähäisiä määriä hiiltä. Huuhtoutumiskerroksen alla oli hyvin punainen rikastumiskerros. Kuoppa sijaitsee hieman korkeammalla kuin pääkohteen kuoppa.

Kuopat ovat keskenään melko samanlaisia ja alakohteen kuopan koepiston perusteella niitä

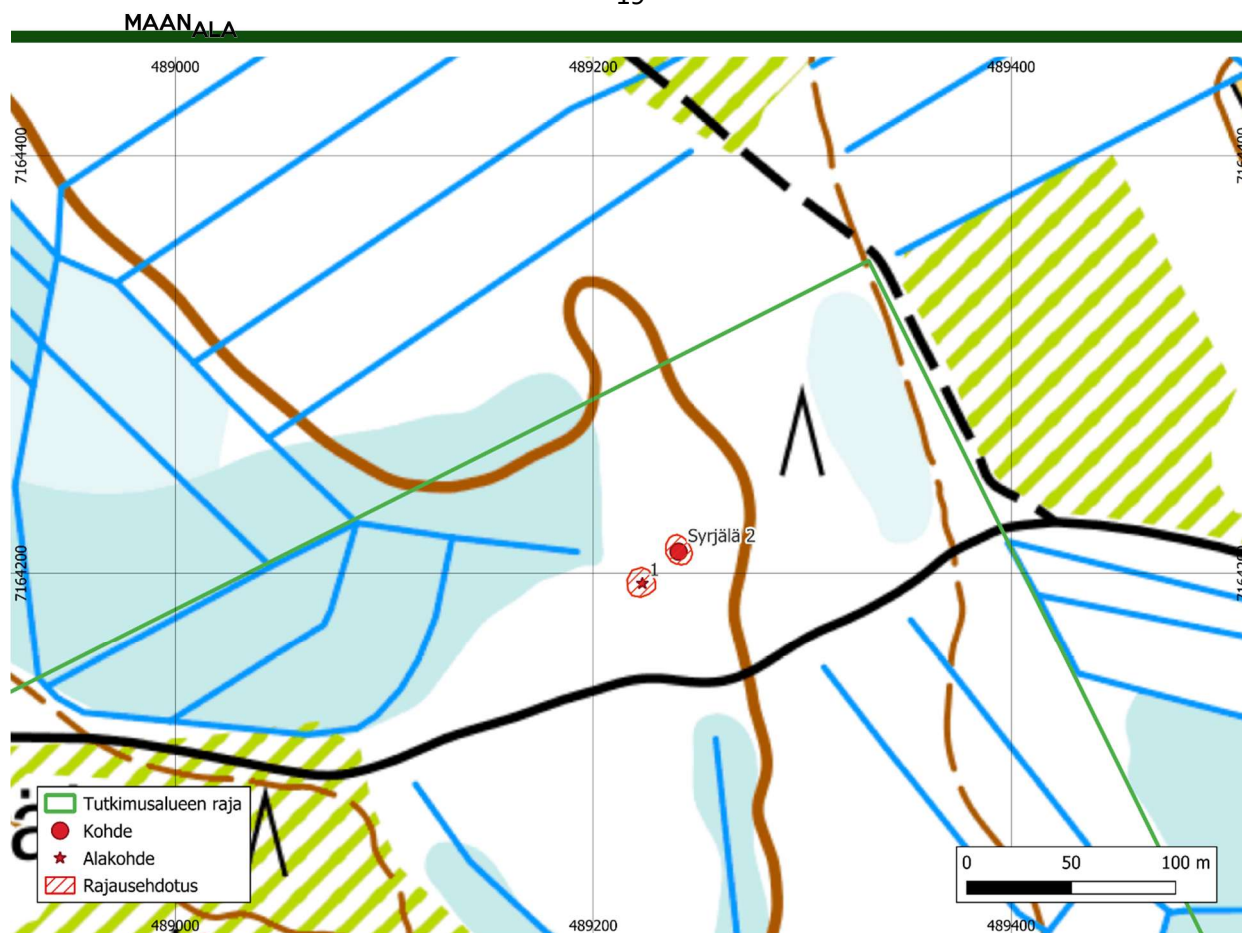
voidaan pitää iäkkäinä. Ne myös muistuttavat läheisen kohteen Syrjälä kuoppajäännöksiä.

Kuva 21. Syrjälä 2 pääkohteen kuoppa. Etelästä.
Kuva: Taneli Leinonen.

Kuva 22. Syrjälä 2 alakohteen kuoppa. Pohjoisesta.
Kuva: Taneli Leinonen.

Kuva 23. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

5. Yhteenveto tutkimuksen tuloksista

Inventoinnissa pyrittiin paikantamaan arkeologiset kohteet koko hankealueelta. Valmisteluvissa töissä tehty havainnot tarkastettiin maastossa ja samoin tarkastettiin muut arkeologisille kohteille otolliset maastonkohdat. Käytännössä maastotyöt keskittyivät harjuille ja kangasalueille laajojen suometsien välissä. Lisäksi tarkastettiin ennestään tunnetut muinaisjäännösrekisterin kohteet.

Muinaisjäännösrekisterissä tutkimusalueelta oli ennen inventointia kaksi kohdetta, joista yksi oli kiinteä muinaisjäännös (kohde 1, Syrjälä) ja yksi havaintokohde (kohde 2, Syrjävaara 2). Havaintokohde Syrjävaara 2:a esitetään rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä. Kohteiden paikkatietoihin esitetään pieniä tarkennuksia.

Näiden lisäksi löydettiin neljä uutta kiinteää muinaisjäännöstä. Uusista kohteista yksi oli kuoppajäännöskohde (Syrjälä 2), yksi hiilimiilu (Vittasuo) ja kaksi kivikautista asuinpaikkaa (Pitkäaro 1 ja 2).

Vaalassa 24.11.2025

Taneli Leinonen

Arkeologi, HuK

Maanala Oy

6. Lähteet

Tutkimusraportit:

Suominen, E. 1990. *Vaala, Järvikylä, Syrjälä. Lapinhautojen tarkastus 1990*. Kainuun Museo.

Kartat:

Wåhlberg, G. W. 1852–56. *Karta öfver Niska Samfällighets Egor (och en del af Krono Öfverlappsjorden i Muhos Socken, Uleå Härad och Uleåborgs Län*. Utajärvi 9²B–III ja 9²C–III. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Peruskartta 1951. *Nuojua 3423 07*. Maanmittauslaitos.

Pitäjänskartta 1850. *Utajärvi 3423 07a*. Maanmittauslaitoksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.

Nimiarkisto (NA):

Kemilä, J. 1947. Nimistökeräys Utajärvi. Nimiarkisto, Kotimaisten kielten keskus.

Virkkunen, J. 1993. Nimistökeräys Vaala. Nimiarkisto, Kotimaisten kielten keskus.

Internet-lähteet:

Geologian tutkimuskeskuksen Maankamara-karttapalvelu [<https://gtkdata.gtk.fi/maankamara/>].

Helsingin yliopiston digitaalisten ihmistieteiden keskuksen Nimisampo-verkko-palvelu [<https://nimisampo.fi/fi/>].

Maanmittauslaitoksen Paikkatietoikkuna-karttapalvelu [<https://kartta.paikka-tietoikkuna.fi>].

Museoviraston Kulttuuriympäristön palveluikkuna ja Muinaisjäännös-rekisteri [<https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/portti/read/asp/default.aspx>].